godina II. — Broj 465.

CIJENA LISTU: U predplati za čitavu godinu K 22·—, za polagodište K 11·—, tromjesečno K 5·—, mjesečno K 2·—, u samoprodaji 10 helera. — OGLASI primaju se u upravi lista tri Custosa broj 1, te seračunaju po 30 helera za prostor visok 4 milimetara i dug 8 cm.

HRVATSKI LIST

Izlazi u Puli, svaki dan u 5 sati ujutro.

Petak, 20. listopada 1916.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli, trg Custosa broj 1. Uredništvo se nalazi u Sitanskoj ulici broj 24. — Odgovorni urednik: JOSIP HAIN u Puli. Rukopisi se ne vraćaju. Ne uvažuje se anonimni dopisi. Nefrankirana pisma se ne primaju.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 19. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Fronta nadvojvode Karla: Bojevi na sedmogradskoj južnoj i istočnoj granici traju dalje.

Fronta bavarskog princa: Južno Zborowa uspješni pothvati naših predpitnih straža. Kod vojske gen. pukovnika Tersztyanskoga bili su odbiti napadaji ruskih gardnih odjelenja, a na gornjem Stochodu bili su zaposjednuti nekoji neprijateljski jarci.

Talijansko bojište.

U predjelu Pasubio obnovše se bojevi pojačanom ljutinom. Brigada Liguria, pojačana alpinima, navalila je na naše položaje sjeverno vrška. Tu i tamo je neprijatelju uspjelo prodrijeti u našu prvu liniju. Junačke tirolske pukovnije carskih lovaca br. I i 3 su ali opeta zauzele sve položaje te su zarobile 1 zapovjednika bataljuna, 10 časnika i 153 momka te zaplijenile 2 strojne puške. Ponovna talijanska navala bijaše odbita. Naša je topovska vatra zadržala jaku neprijateljska odjelenja, što su se skupila pred bilom Roite. Na ostaloj frenti mjestimice topovski bojevi. Naši su letioci bacali bombe na Solkan i Kostanjevicu.

Jugoistočno bojište.

Iz Albanije nema ničesa, da se javi.

Zamjenik poglavice generalnog stožera
pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 19. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Vojna skupina prijestolonasljednika Ruprechta: Sjeverno Somme je jučerašnji dan bio opeta dan velike bitke. U teškoj je borbi bio osujećen novi engleski prodorni pokušaj medju Le Sarsom i Morvalom, Njihove navale, što su se tamo provadjale od ranoga jutra do podne protiv naših žilavo branjenih položaja, što smo ih održali u boju iz blizu ili opeta osvojili protunavalom, bile su djelom osujećene već našom jakom, dobro naperenom topovskom vatrom. Neznatno osvojenje zemljišta sa strane Engleza sjeverno Eaucourt-l'Abbayea i Gueudecourta i ono Francuza u Saillylju i na južnom brijegu Somme medju Biachesom i La Maisonettom, postignuto navalom, što je na veče bila poduzeta, ne izjednačuje teškog, krvavog gubitka naših protivnika.

Istočno bojište.

Fronta bavarskog princa: Sjeverno Sinjawke bili su na zapadnom brijegu Stochoda zauzeti neprijateljski jarci. Kod Bubnowa su uz obilne gubitke po neprijatelja bile suzbite navale ruskih gardnih četa. Na kiancima, što idu preko rumunjske granice, vrše se uspješni bojevi.

Balkansko bojište.

Kod Mackensenove vojne skupine nema osobitih dogodjaja. Na macedonskoj fronti su se na Černi razvili novi bojevi.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 18. (D. u.) Glavni stan javlja:

Kaukaska fronta.

Na desnom krilu Čarkanja. U predjelu na obali, zapadno Kighija, pomakosmo naprijed naše položaje. Na lijevom smo krilu protunavalom odbili neprijateljske provale.

Na ostalim frontama nema ništa važna.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 18. (D. u.) Služb. izvještaj. Glavni stan javlja:

Macedonska fronta.

Istočno jezera Prespa i u luku rijeke Černe živahna djelatnost topništva. Na brzu ruku suzbili smo navale dviju satnija crnaca na selo Negočani. Neprijatelj povukao se bježeći uz silne gubitke. Iza snažne topničke pripreme navali neprijatelj kod sela Slivnica i Tarnova te kod Dobrog polja. Navale izjalovise se sa težkim za neprijatelja gubicima. U dolini Moglenici obična paljba topništva i puškaranje. Neprijateljski su letači bacili bombe na Prilep i jednu bolnicu, a da nijesu ništa postigli. S obje strane Vardara slabašno djelovanje topova. Osujetili smo pokušaj neprijateljske pješadije, da napreduje protiv jedne naše straže južno Dojranskog jezera. Na podnožju Bjelasice mir. Uz frontu Strume neprijateljsko je topništvo opstrijeljalo visine u okolici Orfana i cestu, koja vodi iz Kavale u Dramu. Na rumunjskoj fronti vlada mir.

Brzojavi.

General French na zapadnoj fronti.

Geneva, 18. General French je otputovao sa 13 stoženrih časnika da posjeti rumunjsku frontu.

Burian u njem. glavnom stanu.

Beč, 19. (D. u.) Vanjski ministar Burian je sproveo jučerašnji dan u njemačkom glavnom stanu gdje se je sastao sa državnim kancelarom.

Poljski list u Petrogradu

Geneva, 18. Petrogradski dopisnik lista „Tempsa“ javlja, da je počeo u Petrogradu dnevno izlaziti novi veliki poljski list „Dziennik Polski“, što ga uredjuje Kazimir Ehrenberg i Vladislav Radski. List je bio osnovan, da se u Njemačkoj neprijateljskom smislu riješi poljsko pitanje. Program sadržaje tvrdnju, da je Petrograd jedino središte iz kojega se može očekivati pravedno rješenje poljskog pitanja.

Ruski zapovjednici.

Haag, 18. „Morningpost“ javlja, da su ruski generali preuzeli vrhovno zapovjedništvo nad prvom i drugom rumunjskom vojskom. (Prva vojska siže od Oršove do klanca Tönzburg, a druga od željezničke pruge Predeal-Bukareš do područja Csik. Sjeverna vojska ide od izvora Alta i Maroša do šumskih Karpata. Op. ur.)

Japanski diplomat o miru.

Kopenhagen, 18. Japanski poslanik u Petrogradu razgovarao je nedavno sa nekim neutralnim diplomatom o mirovnom pitanju. Izjavio je tobože slijedeće: „Svršetak rata nije još podnipošto blizu. Jedna će od antantinih država učiniti sve, da se rat produlji e bi Rusija bila još mnogo više oslabljena, nego do sada.“ — Petrogradski, Englezima neprijazni Rusi, čiji upliv nesumnjivo raste, upotrebljavaju tu rečenicu kao novi dokaz za svoju tvrdnju, da se Engleska nikako više ne nada uništenju Njemačke, da ali usprkos tome hoće da se rat svakako nastavi, e bi Rusija usljed vanrednog iscrpljenja izgubila sposobnost, da djeluje u Aziji.

Rumunjska u stisci.

Geneva, 18. (D. u.) Na sve silnija rumunjska moljakanja za pomoć odgovara pariško novinsto, da se mora Rumunjska, jednako kao i četvorni savez, potpunoma pouzdati u Rusiju, koja znade uvažiti kritičan položaj rumunjskih vojnih sila. Očekivajuć rusku pomoć, mora rumunjsko vojno vodstvo napeti sve sile, da se čim dalje opire na ugroženom dijelu fronte kod Predeala i dalje zapadno, gdje su austro-ugarske i njemačke čete već za 10 km prodrle u rumunjsko područje.

Promjene u ruskom ministarstvu financija.

Stockholm, 18. Javljaju iz Petrograda: Predstoje promjene u ministarstvu financija. Bark i ravnatelj dražvne banke dat će doskora svoje ostavke. Nasljednicima su odabrani ravnatelj rusko-azijske banke Putilov i ravnatolj medjunarodne trgovačke banke Višnigradski. Rasprave za novi ratni zajam vodio je sam Stürmer bez ministra financija Barka sa zastupnicima banke. Imenovane finančne osobe igrale su kod ovih rasprava važne uloge. Zajam iznaša 3 milijarde, kurs po 95. Banke su izjavile, da taj put mogu preuzeti samo miljun i pô.

Američko-švedski trgovački ugovor

Frankfurt, 18. „Frankfurter Zeitung“ javlja iz Stockholma: Postigao se je sporazum izmedju Švedske i Amerike, po kojem bi imale Sjedinjene države da preuzmu nadzorstvo nad švedskim uvozom mjesto Engleske.

Preuredjenje obrane u Rumunjskoj.

Lugano, 18. U Rumunjskoj je u toku preuredjenje čitavih obrambenih sila, da se spriječi provala neprijatelja.

Nove talijanske ratne ladje.

Lugano, 19. (D. u.) „Giornale d'Italia“ donaša opis pokusne vožnje nove talijanske ratne ladje, koja vozi strijelimičnom brzinom. Brzina je tri puta veća od brzine prekomorskih parobroda, te jamči za to, da nijedna podmornica neće moći do njega. U gradnji su još tri ladje te vrsti.

Gradnja brodova u Japanu.

Zürich, 18. Japanski državni proračun za godinu 1917 predvidja za prihode i izdatke po 597 milijuna jena. Za gradnju brodova je odredjeno 258 milijuna.

Iz Grčke.

London, 19. (D. u.) „Morningspost“ doznaje iz Atena, da je Lambros držao dugo vijećanje sa francuskim poslanikom, koji da je izjavio, e su francuski mornari bili iskrcani radi nemira prićuvnika i radi neprijateljskih izjava. Ako se budućih dana ne bude rušilo mira, bit će čete opeta ukrcane.

Bern, 19. (D. u.) Prema „Matinu“ izjavila se je većina 4. grčke pukovnije sa 15 časnika za solunsku vladu.

London, 19. (D. u.) „Daily Mail“ prima dne 17. t. mj. iz Atena: Sudbina kralja i vlade visi na jednoj niti. Kad je jučer ministarski predsjednik javio kralju, da se je admiral Fournet branio ublažiti posljednje antantine zahtjeve, padoše žestoke riječi. Na to je ministar predsjednik otišao u vanjsko ministarstvo, gdje je izjavio, da namjerava odstupiti. Konačno se je ipak odlučio, da ne zamoli za otpust. Kada su se na veče iskrcali francuski, pohrlio je ministarski predsjednik Lambros ka kralju te ga je našao vrlo gnjevna. Kralj je rekao: „Ne preostaje mi drugo, nego da sa svojima idem u Larisu“. Ministarski predsjednik nije mogao, da kralja odvrati od te odluke te je stoga brzo otputovao u Atenu, gdje je vijećao sa Skuludisom, Gunarisom i Dragumisom, koji su na njegovu molbu otišli u Tatoi, e bi pregovorili kralja neka odustane od tog koraka. Kralj je obećao, da privremeno odgadja svoje otputovanje u Larisu. Medjutim odavaju dogadjaji, da namjerava kralj pripraviti se na obranu Larise. Dopisnik „Daily Maila“ tvrdi, da je doznao, da se na jednoj štaciji Lariške željeznice nalazi 16.000 kovčega taneta, 30.000 kovčega fišeka i 40 poljskih topova, a na drugom nekom kolodvora 4000—5000 pušaka.

Bern, 19. (D. u.) „Matin“ javlja, da je kod smotre četa u Ateni prisustvovala množina od 10.000 ljudi, koja nije samo klicala kralju, već i vikala: „dolje sa Venizelosom!“

Amsterdam, 19. (D. u.) „Timesov“ atenski dopisnik javlja, da je jučer engleski poslanik dugo razgovarao sa kraljem. U taj se razgovor polaže velika važnost, jer se drži, da se je tiho povučenja grčkih četa iz Larise.

Solun, 19. (D. u.) Reuter. Politys bio je imenovan vodjom vanjskih posala kod provizorične vlade.

London, 17. „Times“ javljaju: Grčki su redari napali antantine mornare, koji stoje pod zapovjedništvom francuskih časnika. Toga se radi vode pregovori medju antantinim poslanicima i grčkom vladom. Nade je, da će nesporazumljenja biti odstranjena. Medjutim je francuski poslanik zamolio admirala Fourneta, neka direčije uredi nadziranje redarstva. Isti list javlja dalje, da je američki poslanik odgovorio odaslanstvu, koje mu je predalo prosvjed protiv postupanja antante, da njegova vlada ne može nikako prosvjedovati, da je ali za to, da se dokumenat pošalje u Ameriku.

London, 18. „Daily News“ javljaju: Odjeljenje je francuskih vojnika ostavilo kazalište te se je utaborilo u vrtu Zappaleon, nedaleko kraljevske palače. Stupalo je posve mirno po glavnim ulicama. Pol sata kasnije je bataljun grčkih pješaka opkolio palaču.

Neprijateljski ratni izvještaj.

Rusija.

17. listopada. Zapadna fronta: U noći na 17. listop. uspjelo je našoljizvidničku okolici rijeke Navda četaško poduzeće. Naši su momci napadali neprijatelja iz zasjede te ga prisilili na bijeg. Neprijatelj je ostavio 4 mrtvaca, od kojih jednog časnika, kojega su naši izvidničari ponijeli sobom. U području južno Skrobova teško bi ranjen u opkopu vodja-junak junačkih naših pukovnija pukovnik Ivanovski. Kod Korytnice i Bielšovica traju ljuti bojevi. Neprijatelj poduzimlje žestoke protunavale. Neprestana paljba dosiže golemu žestinu. Oteli smo neprijatelju 1 strojnu pušku i 50 momaka. Kod Dornevatre suzbili smo sve neprijateljeve navale. U Dobrudži paljbe na čitavoj fronti.

18. t. mj. Zapadna fronta: Jugoistočno kraja Ozeriany je neprijatelj 2 puta navalio na naše jarke, nakon što ih je opstrijeljavao granatama i napao zagušljivim plinovima; naši ga je vatra razbila. Sjeverno Korytnice traje dalje tvrdokorni ljuti boj. Odbili smo sve neprijateljske protunavale. Hrabri zapovjednik neke pješadijske pukovnije, pukovnik Adjilev, koji se je oporavivši se vratio k pukovniji, bio je ponovno ranjen na obim nogama u času, kada je osobno bio poveo u boj hrabru svoju pukovniju. Uspjelim pothvatom zarobismo neprijateljsku poljsku stražu. Kod Bolehowa je neprijatelj poduzeo ljute protunavale, koje je naša vatra odbila. Južno Körösmezö i kod Dornavatre sozbismo sve navale. U Karpatim snježna vijavica i ponekuda magla. U Dobrudži je naše topništvo oborilo neprijateljski hidroplan, koji je pao medju naše i neprijateljske linije. Kod pada se je stroj raspršnuo i ljetalo izgorjelo.

Engleska.

16. o. mj. popodne: Južno od Ancre uz prekide neprijateljsko bombardovanje. Velika neprijateljska navala, koja je bila izvedena nakon teške artilerijske pripreme i uz potporu strojeva za bacanje plamena, na „Svapski šanac“, bila je suzbijena sa velikim gubicima po neprijatelja.

Na večer: Ispostavilo se, da su jučerašnji neprijateljevi gubici kod navale na „Svapski šanac“ bili vrlo teški. Naši su bili laki. Naši su aeroplani razorili jedan neprijateljski baterijski položaj, a drugi sa teško oštetili, te bacili bombe na transporte, koji su stajali i koji su se kretali.

Francuska.

16. o. mj. po podne: Sjeverno od Somme provalili su Francezi u večer u selo Sailly i zaposjeli kuće na rubu ceste od Bapaume do glavne pogranične točke. Njemci se vrlo žilavo odupiru. Boj još sveudilj traje. Južno od Somme odbili su Francezi navalu Njemaca kod šume St. Eloia. Na ostalo fronti vlada primjetljivi mir.

Na večer: Na cijeloj fronti Somme na objema stranama topničke djelatnost. Sjeverno od Somme učvrstili smo se u istočnom dijelu Sailly-Celle, unatoč živahnoj neprijateljskoj vatri. Južno od Somme odbili smo žestoke protunavale istočno od Berny-en-Santerre. Zaposjeli smo između Ceurmonda i Ablancourta malu šumu i oteli 2 topa od 24 cm, a jedan od 37 cm. Kod ovih smo pothvata zarobili 110 ljudi, medju kojima 4 časnika. U odsječku Lansignia stropoštao se je u njemačke linije njemački zrakoplov, što ga je pogodilo naše topništvo. Kod istočne vojske nije bilo važnih dogodjaja.

17. listopada na večer: Na čitavoj fronti Somme topovska je djelatnost narasla privremeno na veliku žestinu. Istočno od Belloy-en-Santerre navališe Njemci dva puta, ali smo ih posve suzbili uz znatne gubitke. Nema dogodjaja na ostalo fronti.

Zrakoplovstvo: Dva njemačka lijetala baciše bombe na Amiens ne nanijevši nikakve vojničke štete.

Italija.

17 listopada. Na Pasubiju u noći na 10. t. mj. i slijedećeg jutra suzbili smo nekoliko neprijateljskih navala. Na čitavom je bojištu priječilo nepogodno vrijeme djelovanje topništva. Na gore je pao obilan snijeg.

Rumunjska.

16. t. mj. Na frontama sjeverno i sjeverozapadno Fulghesa (Gyergyó Tölgyes ?) i u gornjoj dolini Bidiza (Bekasp ?) žestoko djelovanje topništva. Kod Palanke i u dolini Uzu bile su suzbite pješadijske navale. Zarobismo 40 vojnika. Na granici topovska djelatnost. U dolini Ojtoz bila je suzbita navala neprijateljske pješadije. Neprijatelj je na granici žestoko navalio na naše čete ali je bio bačen preko granice. U dolini Buzen neznatna djelatnost. Zarobili smo 80 vojnika. Kod Toblabucija (?) prisilio nas je neprijatelj, da se malo pomaknemo prema jugu. Kod Bratoceje (?) je položaj nepromijenjen. Kod Predeala smo uz velike gubitke po neprijatelja odbili njegove navale. U predjelu Ruda (?) se naše čete tvrdokorno opiru. U pedručju rijeke Alt smo zaposjeli Stanu (?), Glegovad (?), Civida (?), Dowfolu (?), Nudji (?) i Cioca Siricatului (?). U području Jiul nema nikakve djelatnosti. Kod Oršove topovski boj. — Južna fronta: Puškaranje duž Dunav. U Dobrudži smo bodovima bacili natrag pomaknutu stražu kod Carabace.

Političke Vijesti.

Pitanje o sazivu austrijskoga parlamenta. U jučerašnjoj sjednici bečkoga gradskoga zastupstva prihvatio je riječ kao prvi govornik načelnik dr. Weisskirchner i dao ovu izjavu: „U posljednje se je vrieme razmahao močan pokret u svim slojevima pučanstva, koji traži, da se uzpostave ustavne prilike u našoj domovini. Sa svih se strana naglašuje potreba parlamentarnoga života, i što se tiče naš bečkih gradskih zastupika, možemo s ponosom upozoriti na to, da je počevši od 22. veljače o. g. aktivirano gradsko zastupstvo, da redovito obdržavamo sjednice i da su se ove sjednice odlikovale dostojanstvom i ozbiljnošću razprava. Ako se je pokazalo potrebnim u interesu pučanstva bečko gradsko zastupstvo, tim je potrebnije, da se opet probudi parlamentarni život u Austriji, kako bi se obnovila sveza izmedju vlade i naroda. U sporazumku sa svim strankama bečkoga gradskoga zastupstva izričem stoga u njegovo ime pouzdanu nadu, da će vlada sve učiniti, da omogući obnovu parlamentarnoga rada.“ (Živo obće odobravanje.)

Anatole France o miru. Čuveni francuski pisac i akademik, Anatole France, izjavio je u razgovoru s nekim švajcarskim sveučilištnim profesorom o budućem miru medju ostalim:

„Za cijeloga se rata držim postrance od svih manifestacija, jer zastupam stajalište, da pravi kulturni čovjek smije izreći svoj sud tek onda, kad je podaleko od stvari, o kojima hoće da sudi. Mi smo preblizu strahovitoj ratnoj slici; stoga ne vidimo sav neodoljivi učinak ukupne slike, već samo bizarne mrlje. Dosele još nisu točno poznati uzroci rata; nije dozrelo, što se o tome govori na jednoj ili na drugoj strani. Tek ćemo za mnogo godina, a i onda samo marljivim, nepristranim proučavanjem moći spoznati uzroke s kojih je buknuo rat. Tmasti su oblaci već desetke godina zastirali obzorje i svi smo vidjeli, da se sprema bura. Znali smo, da mora doći do obračuna, što ga je razborita diplomacija mogla zategnuti, ali nje mogla spriječiti. Ali sad je dužnost razboritih diplomata, da prokrče put sporazumku za mir. Bilo bi ludo tajiti, da se je jako razvila volja stranaka za mirom. Premda moram priznati, da je mržnja prestiv Nijemaca vrlo velika u francuskoga naroda, još je jača čežnja za mirom. Mi u Francuskoj ne sumnjamo o tome, da ćemo izvojevati konačnu pobjedu, koja će učvrstiti naš moralni prestiž. Ali rekao bih, da ćemo morati ovoj pobjedi Francuske žrtvovati cvijet našega muškoga svieta. Ne znam, da li ne bi mogao koji pametan diplomat pristeći našoj izmučenoj zemlji ovu posljednju krvavu žrtvu diplomatskom pobjedom, koja bi odteretila strategje. Mir možda ne bi bio tako daleko, kad bi samo jedna stranka pokazala, da je volja mirno saslušati drugoga. Ali dosada se je svake službene izjave svagdje oziva samo mržnja i bijes i pokolj se nastavlja. Brda se sa svada govori samo kod zatvorenih vrata u ministarstvima i parlamentima. Ljudi više ne će da čuje riječi mržnje i biesa; svatko čezne za nebeskom glazbom mira. Želja matera, žena i djece, da se kući vrate sin, muž, otac, da sjedne za njihov stol, da opet prihvate motiku i obrađuju domaću grudu, tako je velika. Kad se muškarci opet budu vratili u radionice, u tvornice, u uredi i sveučilištne dvorane, ne će se više slaviti imena onih koji su odveli narod u rat, već će se slaviti ime onoga, tko ih je izveo iz pakla, ognja i željeza, ime onoga čovjeka, koji je donio mir. Tko će biti taj čovjek?

Novi pojav u Madjarskoj. Hrvatske novine na široko pretiskivaju zanimivu debatu izmedju madjarskog lista „Vilaga“, koji se žestoko obara na dosadašnju narodnosnu politiku Magjara i ostale magjarske štampe. To je i zaista čudnovat pojav kod naroda kako su Magjari. Bilo bi nepravedno kad bi se odvažnom onom malom broju pripadnika magjarskog lista palo s naše strane s leđa naš u trenutku kad vrše koristan posao. Istine koje su izrijeli, poznate su u širokom svijetu te je nepojmljivo spočitanje ostalih magjarskih novina, da se objelodanjivanjem žalostnih ali istinskih činjenica skrnjiva ugled magjarske države. „Vilag“ nije odao nikakve tajne; njegov će rad prije rehabilitirati Magjarsku pred svijetom nego li škoditi njezinom ugledu. Uostalom ne smije se polagati odviše nade u budućnost usljed toga dogodjaja. Sam „Vilag“ priznaje: Naša politička struja nema ni jednoga zastupnika u parlamentu. Oni koji snama jednako misle, bore se za buduću Ugarsku, izvan parlamenta kulturnim radom i nitko od njih nije nikada kandidirao sa neovisnjačkim programom. Medju nama nema izdajica naših načela! Gospoda, koja su zastavu neovisnjaštva sto puta razvili i opet je smotali, koji su ju povlačili po čitavoj zemlji trju gora i svim obalama četiriju rijeka, nisu nam namrli velike slave! Kad bi Moscari i Daniel Iranji ustali iz groba, korbačem bi istjerali sa podija one, kojima je jedina i najveća ambicija, da mogu biti inuši grofova! Doba patentiranog rodoljublja preživilo se je! To si dobro upamtite“.

„Bremen“ nije uništena. Bečki izvjestitelj „Az Esta“ saobćuje izjavu o „Bremenu“, koja je dao generalni ravnatelj nekog austrijskog parobrodarskog družtva, koji se sada povratio iz Berlina. On je rekao: „Bremen“ je primila odredbu, da upotrebi brzojav bez žica samo u slučaju, ako se nešto izvanredna desi. Budući da podmornica „Bremen“ nije još rišta javila brzojavom bez žica, izvodi oceansko družtvo, da je „Bremen“ stigla sretno na odredište. Prva vijest o „Bremenu“ stigla je koncem rujna. Tada je „Reuter“ javio, da je „Bremen“ sretno prispjela u Longisland. No kasnije se izpostavilo, da je to bila samo lukavština, da se dozna, da li je „Bremen“ doista odplovila. „Reuterova“ brzojavka i činjenica, da se s američanske strane nije vijest potvrdila, proizvelo je kod oceanskog družtva bojazan. U Bremenu se izčekivalo na potvrdu, koja je medjutim izostala. S druge se strane opet doznalo, da neki engleski listovi u uvijenoj formi smjeraju na uništenje „Bremena“.

Druga vijest o „Bremenu“ nije stigla. Koncem rujna počelo se u Bremenu i Berlinu misliti, da se je podmornici nešto dogodilo. Oceansko društvo napinjalo se na sve moguće načine da sazna o sudbini „Bremena“, ali su ta nastojanja bila sasvim uzaludna. Očito samo amerikanska vlada može da ustanovi pozitivnu činjenicu i da kaže pouzdane vijesti. Ima tri mogućnosti: prvo, da je „Bremen“ u buri, koja je koncem rujna biesnila uz amerikansku obalu zaglavila, druga je mogućnost, da je u blizini amerikanske obale nabasala na koji trgovački brod, a najvjerojatnija je ipak treća mogućnost, naime da je „Bremen“ zavedena u stupicu. Ona je sigurno očekivala na amerikanskoj obali naručeni tovarni brod, ali ju je iznenadio i potopio koji neprijateljski brod, po svoj prilici engleski. Ako se radi o posljednjem slučaju, to će se ustanoviti, da li se je to dogodilo u amerikanskim vodama, a da se to ustanovi, već su se poduzeli koraci na službenom mjestu. Tomu dodaje „Reichspost“: Odredbom nadležne vojničke oblasti zabranjeno je listu „Pommersche Tagespost“ daljnje izlaženje, te mu je podijeljen ukor, što nije predložio vijest o propasti „Bremena“ cenzuri. Generalno zapovjedništvo primjećuje: Sada se je konstatiralo, da je bila neispravna vijest o propasti „Bremena“. Pri toj vijesti nije se radilo o brzojavci, koju da je primilo uredništvo, već o izvadku iz jednog pisma, kojega pisac nije bila službena osoba.

Ruski proračun. Kopenhagenski list „Berlingske Tidende“ izvještuje iz Petrograda: Rusko ministarstvo financija objelodanjuje proračun za godinu 1917. Redoviti prihodi iznose 3998 milijuna rubalja, izvanredni prihodi 6 milijuna; redoviti izdatci, bez ratnih troškova iznose 3734 milijuna, a izvanredni izdatci 343 milijuna rubalja. Proračun izkazuje prema tomu manjak od 73 milijuna, koji će se pokriti višim nego li preliminiranim prihodima. Prema tekućoj godini narasli su prihodi u novom proračnu za 966 milijuna ili za 32 postotka, izdatci za 447 milijuna ili 14 postotaka. Pretežni dio porasliih prihoda odpada na troškove za poboljšanje prometnih prilika. Financijalni je odbor prihvatio osnovu zakona o novom ratnom zajmu, što ga je izradilo ministarstvo financija. Osnova će se doskora podnjeti caru na podpis.

Potrošak municije u savremenom ratu.

Iz vijesti ovih posljednjih dana nesumnjivo proizlazi, da u Rusiji sve više i više raste brига glede municije, što se ima djelomice svesti na produljenu ruski frontu uslijed ustupa Rumunjske u rat, jer se, kako je poznato, na ruskoj fronti bore i znatne rumunjske bojne sile. A sad eto stoji već treća ratna zima pred vratima, i doskora će prestati dovoz municije preko luke Arhangelsk, koja je glavno ovaraište za municiju, koja dolazi iz Amerike. Luka je u Arhangelskom za koji dan zamrznuti. Preostaje dakle transibirska željeznica u Japan, preko koje će se u tom slučaju prevažati i amerikanska municija, no ova željeznica ne će ni u kojem slučaju biti u stanju, da pokriva neočekivane velike potrebe municije Rusije.

Nema sumnje, e je uopće poznato, da moderni pješadijski vojevi iziskuju kud i kamo više municije, nego li se je ispriva mislilo, premda mnogi i mnogi ne će biti na čistu glede toga, kolike li se neizmjerne množine municije danomice potroše. Nije još tomu dugo, što se je javljalo sa Brusilove fronte, da su se stanoviti njemačko-austro-ugarski vojni odjeli „ispucali“, tako te su se pred neprijateljem mogli da obrane tek pomoću ručnih granata. A što to zapravo znači, izraženo u brojkama, da se je ova ili ona pukovnija „ispucala“? Uzmemo li, da ima jedna pukovnija u boju, ubrojivši dakako pretrpljene gubitke, samo još 2500 momaka i uzmimo, da je svaki momak snabdjeven s običajnim brojem naboja, dakle 120, tad imade čitava pukovnija 300.000 naboja. No iskustvo je novijih ratova pokazalo, da nije dovoljno 120 naboja na momka. Još u francusko-njemačkom ratu 1870—71. bilo je posve dosta 80 naboja danomice na momka, dapače i u najtešćim bojevima, no već u rusko-japanskom se je ratu pokazao broj 120 nedostatnim. Ruska je pješadija dobivala za to iz municijskih vozova još toliko doknadnih naboja, da je momak često primao po 250 do 300 komada na dan. Osim toga bile su nagomilane što bliže bojišta veoma znatne množine municije, tako primjerice za vrijeme bitke kod Mukdena po 100 naboja za svakog momka. I japanski su pješaci nosili po 200 do 250 naboja, koji bi se broj u osobito žestokim bojevima znao povisiti na 425 do 475 za svaku pušku. Centralne su se vlasti ugledale u primjer Japana i tako primaju njihovi vojnici, ako se imadu očekivati ozbiljni napadaji, posebnu municiju od 100 do 150 naboja, a katkad i više.

Ako li se je to dogodilo kod gore spomenutog Brusilovog napadaja, to bi bila pokonija spiscala 600.000 naboja, što u ostalom nije ni neverojatno, jer je primjerice u bici kod Liaojanga potrošila 35. ruska pješadijska pukovnija, kako se sad znade, ništa manje od 618.000 naboja ili 250 njih po momku. Kod toga je imala odmah u početku bitke 611.000 naboja.

No koli na istočnoj toli na zapadnoj se fronti upravo ovih dana ne radi o pritisku u maloenoj mjeri, nego imadu čitave pukovnije da ponovno suzbijaju uvijek nove i nove navale. Ostanimo za sad kod istočne fronte. Austrijski jedan vojni zbor broji redovito 12 pukovnija. Uzmemo li, da se 10 njih nalazi u vatri i dvije u pričuvi, tad iznaša dnevni potrošak 6,000.000 naboja.

No uzu sve to me može pojedini pjesak, na pucao koliko mu drago, potrošiti nikad ni približno one množine municije, koju treba strojevna puška, kod koje računamo poprečno 400 naboja na jednu pušku u jednoj minuti. U rusko-japanskom je ratu potrošila jedna taka puška kod Japanaca na dan poprečno 3660 naboja, dok je prije toga najviše trošila do 3000 njih. Rusi su potrošili u tom ratu na dan na jednu strojevnu pušku 4000 do 5000 komada. Današnje austro-ugarske strojevne puške vode se sobom za jednu pušku za jednodnevnu uporabu 12.000 do 15.000 naboja. Koliko se strojevnih puškaka računa danas na jednu pješačku pukovniju, ne može točno da se kaže, no za stalno se može uzeti poprječno po 10 njih, a i taj će broj biti prije prenizak nego previsok. Ako sad ovih 10 puškaka, kako se bez sumnje često dogadja, potroši svu svoju municiju, to je broj ispucanih naboja 150.000. Uzmemo li samo po 100.000 naboja po jednoj pukovniji, tad dolazi na ovih 10 pukovnija jednog vojnog zbora jedan milijun naboja na dan samo za strojevne puške, a proti Brusilovu stoji barem 12 vojnih zborova.

Rusi nastavljaju svoje bezobzirne napadaje na fronti centralnih vlasti već kroz sedmice dan i noć, kako je poznato, i prema tomu možemo od prilike da si predočimo, koliko se tu municije potroši.

Svi znademo, kako Rusi na čitavoj fronti od Istočnog do Crnog mora upravo lakoumno rasipaju municiju i zato lako shvaćamo njihov strah pred zimom, kad ne će municije moći više tako lako izvana uvažati.

Slično je sa potroškom municije i na zapadnoj fronti. Tako je proračunano, da je u početku velike navale na Verdun za 14 dana istrijeljeno ništa manje od 5 milijuna granata, za dopremu kojih je trebalo 25.000 teretnih kola. A kod toga je fronta kod Verduna razmjerno malena prema orijaškoj onoj fronti, koju nastoji Brusilova armada da skrši.

Domaće Vijesti.

Oglas natečaja. Za školsku godinu 1916—17 podijelit će se jedna stipendija godišnjih 250 K iz zaklade Luxetich pl. Lichtenfeld. Na uživanje ove stipendije pozvani su na prvom mjestu djaci rimo-katoličke vjere, koji su u rodu sa zakladateljem, ako njih ne bi bilo i drugi siromašni djaci, počam pučkom školom pak do dovršenja nauka. Natjecatelji za ovu stipendiju imadu podastrieti molbe s krstnim listom, svjedočbom siromaštva i svjedočbom o cepljenim kozicama, te za svjedočbama zadnjih dvaju polugodišta, a opiraju li svoje pravo na rodbinu, s legalnim rodoslovjem, najkasnije 31. oktobra 1916 putem školskoga ravnateljstva na c. kr. primorsko namjestništvo sada u Opatiji. — Opatija, 1. oktobra 1916. — Od c. kr. primorskog namjestničtva.

Milodari za „Hrvatske škole“. Preko ove uprave poslaše za hrvatske škole gg. Slaveni u Beču na prijedlog brata dalmatinca K 20·—. Zadnji izkaz K 188·48. Ukupno K 208·48.

Gradsko kazalište. „Don Pasquale“ pjevat će se prvi put u ponedeljak 23. o. m. Predprodaja ulaznica i mjesta započinje danas na dnevnoj blagajni kazališta.

Škola za 2 djeteta. Iz Tinjana u Istri pišu „Slovenca“: Kod nas u Istri živi se još uvjek u žalosnim prilikama. Tako imademo na pr. iz prijašnjih vremena talijansku školu za dva djeteta. Upozorujemo na to zemaljsko upravno povjerenstvo, do predusretne ovim i sličnim prilikama.

Iz Hrvatske.

Hrvatski profesori pali na ratištu. Kako je dr. Srkulj, presjednik Društva hrvatskih srednjoškolskih profesora, iznio na nedeljnoj glavnoj skupštini Društva, pali su na bojnom polju ovi društveni članovi: Ivan Kovačević, Fran Galović, Danijel Hodak, Stjepan Reichherzer i Milovan Bakliža. Na samom se bojištu nalazi jedna trečina društvenih članova.

Premiera Puccinieovog „Ceda sa zapada“ u zagrebačkom kazalištu, najsenzacionalnije opere posljednjih godina, koja se daje već tri godine sa najvećim uspjehom na prvim svjetskim pozornicama, bit će sutra u subotu, 21. o. mj. izvan predbrojke. Vrlo efektni libreto složen je po poznatoj amerikanskoj drami Davida Belasca. Naslovnu ulogu djevojke Minnie pjeva gdja. Vika Engel.

Iz Bosne.

Odlazak turskih vojnih obvezanika. Sarajevska „Bosn. Posi“ donosi: Kako je poznato, pred neko vrijeme pozvao je car. otomanski generalni konzul u Sarajevu, Ressoul effendi, po nalogu svoje vlade, u Bosni i Hercegovini boravеće otomanske podanike u dobi od 18. do 42. god. na vršenja njihove vojničke dužnosti.

Nedavno dovršene su potrebite predradnje za otpremu pozvsnika te potom krenuše u subotu dne 14. o. mj. gotovo iz ciele Bosne i Hercegovine turski vojni obvezanici na put za Tursku. Pozvanici iz Sarajeva, večim dijelom Albanezi, otputovaše u dvjema grupama; prva grupa sakupila se je 14. o. mj. u 8 sati ujutro pod turskom ratnom zastavom u auli gradske vijećnice, odakle je uz vesele poklike i pjevanje turskih vojničkih pjesama, krenula, praćena od mnogobrojne rodbine i znanaca prama glav. kolodvoru, sa kojega je nastavila svoj put preko Broda u Tursku. U 6 sati na večer opetovala se ista sli' a pred grad. vijećnicom, odakle u 7 sati krenu druga grupa, od prilike kao i prva 100 ljudijaka, prama glav. kolodvoru, da odavle svoj put nastavi. Putem kroz Bosnu priključile se ovima i njihovi drugovi iz provincije. Kako u Bosni i Hercegovini boravi sublizu 80.000 turskih podanika, to će svi pozvanici — ponajviše zdravi i jaki ljudi — činiti našoj saveznoj turskoj vojsci vrlo znatan i koristan prirast.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 293 od 19. listopada 1916.

Posadno nadzorstvo: Natporučnik Dr. Skalat. Lječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: Linijski liječnik i. sl. Dr. Tschada.

Lječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: Linijski liječnik u prič. Dr. pl. Marochino.

Književnost i umjetnost.

Umro češki pjesnik Robert Lav Novak. Iz Praga javljaju, da je dne 12. o. mj. umro vanredno talentovani češki pjesnik Robert Lav Novak u Davosu u Švajcarskoj, a nakon teške boljetice u dvadeset i drugoj godini. Pokojnik rodio se je 11. ožujka 1894. u Pragu kao sin sveučilišnog profesora dra. Roberta Novaka. Već za rana pokazao je osobitu nadarenost u srednjim školama, a poimence na sveučilištu. Studirao je modernu filologiju i slavistiku. Teška bolest prinudila ga je, da je morao prekinuti svoja studija, te se zaputio u Davos, gdje je sproveo godinu i po. Ma da je bio jako mlad, izdao je tri zbirke pjesama, koje su našle lijepog odziva u čitalačkoj publici i u kritici. Sve su tri knjige njegovih pjesama izišle ove godine i to koncem travnja epski motivi „Nad ponorom“. Početkom svibnja lirski intermezzo „U resignaciji“, a koncem rujna zbirka pjesama pod naslovom „Sjajne oči“, koje je pisao tako reći umirući, a posvetio ih svojoj majci.

Novi omladinski beletristički list. Na posljednjoj (u nedjelju) obdržavanoj glavnoj skupštini profesorskoga društva zaključeno je na predlog dra. Branka Drechslera, da se, pošto je „Pobratim“ prestao, poslje rata izdaje novi beletristički i poučni list za mladež.

Razne Vijesti.

Ratna procesija grada Beča. Minule nedjelje priredio je grad Beč procesiju — treću za vrijeme rata — za sretan svršetak rata. Bila je to veličanstvena manifestacija pobožnosti bečkog pučanstva, u kojoj je učestvovalo 25.000 ljudi. U procesiji išli su članovi dvora Njih. Visosti nadvojvoda Leopold Salvator, nadvojvodkinje Zita, Blanka, Marija Josipa, Marija Terezija, Izabela, te njihove kćeri, načelnik dr. Weisskirchner, vojni biskup dr. Bjelik, svećenstvo, častničtvo, te odjeli vojnika i podčastnika svih četa bečke posade. Svi su se učestnici sabrali u votivnoj crkvi, u kojoj je bio postavljen kip Marijin. U 7 3 poćeo je obhod i to najprije ženske kongregacije i žene u opće. Cielu uru prolazio je taj obhoda preko dr. Lueger trga i Freyungu pokraj Marijina stupa „Am Hof“. Iza žena nošen je kip Marijin, te na trgu „Am Hof“ postavljen na prirediju žrtvenik, pred kojim je obavljen pobožnost. Po tom je kip nošen u stolnu crkvu Sv. Stjepana, gdje je postavljen pred velikim žrtvenikom. Članovi dvora zauzeše mjesta u presbiteriju, a crkva se napunila dostojanstvenicima i častničtvom. Dok je kardinal knez-nadpiskup dr. Piffl u crkvi s prisutnima molio, prolazio je ophod izpred velikih vrata, izkazujući počast kipu Marijinom. Oko 1/6 pobožnost je završena i članovi se dvora vratiše u svoje palače, dok je pučanstvo još dugo ostalo pred crkvom i oko nje moleći za sretan završetak rata.

Srpska škola u Češkoj u Brumovu. U brumovskom taboru ima preko 200 srpske djece, za koju je sad uređena školja. Tabor ima i svoj vlastiti kinematograf.

Bosansko rudarstvo. Bosna ponosna slovi već od pamtivijeka kao bogata rudarska zemlja, no njezino rudarstvo razvilo se tekar pod austro-ugarskom upravom. Zbog mnogobrojnih željeznih rudokopa osobito je važna njezina željezna industrija te kao takova zaprema danas prvo mjesto na balkanskom poluotoku. Osim toga se proizvadja najviše bakra, soli, kamenog ugljena, olova i sumpora. Najglavniji rudokopi nalazi se u Tuzli, Krčkoj, Zenici, Kakanju, Brčkoj i Banjaluci; osim toga je zemaljski erar poduzeo vrtanje na više raznih mjesta. Čitav rudarski proizvod zemlje iznašao je koncem godine 1915. 14.633.095 kruna. Usljed rata nastalih prevoznih poteškoća je najmanje isti manji od onoga 1914 za 3·7 po sto. Sama solana u Tuzli, koja se nalazi 427 metra pod zemljom, posjedujuć 150 metara debele naslage soli, proizvela je 1915. 1,46,354 hektolitara soli, ugljenik Krčke 3,017,857 metričkih centi, Zenica 1,352.300, Kakanj 1,503.802, Brčka 1,419.890, Banjaluka 231,859 metričkih centi ugljena, a željezni rudnik Vareš svega 257.009 metričkih centi sirovog i ljevonog željeza. R.R.

Ratni slijepci na pisaćim strojevima. Kako iz Kölna javljaju, namješten je u tamošnjoj izložbi za ratno opskrbu jedan, u trgovačkim kursevima trg. pripravne škole grada Kölna osposobljeni slijepac bez ruke, koji, uspkos svojim tjelesnim manjkavostima, pisači stroj prilično brzo, dapače po diktatu, poslužuje. Naravski, da se za to mora upotrijebiti pisaći stroj posebne konstrukcije sa takozvanim slijepačkim pismom, t. j. opipljivim tipkalima. Da se omogući djelovanje slijepca u trgovačkim poduzećima, stoji mu nadalje na raspolaganje jeden stenografski stroj za slijepce, pomoću kojega on prima diktate te ih potom na pisaći stroj prenaša. Kraj toga postoji za njega mogućnost, da pomoću parlographa i pisma i t. d. piše. Da spomenuti slučaj nije samo rijetka iznimka, dokazuje nam činjenica, da je jedan trg. učitelj u Kölnu za vrijeme rata već više od 20 slijepaca na pisaćim strojevima izvježbao.

Znanstvena ekspedicija u Mezopotamiju. Pred više je mjeseci zatražila turska vlada putem austro-ugarskoga konzulata od bečke vlade, ne bi li poslala jednoga geologa, da istraži teren naše u Mezopotamiji. Na preporuku krakovskoga sveučilišta ta je misija povjerena profesoru geologije dru. Josipu Grzybowskomu. On je poznat kao upravitelj geološke stanice u Borysławu, a inače je glasovit sa svojih istraživanja izvora petroleuma. Za ekspediciju je određjeno vrijeme od tri mjeseca. Ekspedicji još pripada inžinir Biejski, koji je već istraživao azijsko tlo.

MALI OGLASNIK.

Ispitani strojar, sposoban za svaki stroj i motor, kao i za mehaničke radnje, traži mjesto po mogućnosti u Istri. — Upute daje Dinko Peranović Buderna — Istra. 37

KINO

Crvenog križa.

ULICA SERGIJA BROJ 34.

Danas novi raspored.

Sami, oštroum poslovne kuće

zabavna životna slika u 3 čina.

Zabavno postjepodne

komično.

Neprekidne predstave.

Ravnateljstvo si pridržaje pravo promijeniti raspored.

ULAZNINA: I. prostor K 1·—; II. prostor 40 fil.

Uči se može kod svake slike.

Podupirajte Družbu!

Elektrotehnika i rat.

Napisao dr. St. Plivelić.

(Nastavak.)

Stečevine dakle elektrotehnike omogućuju danas brzi prenos signala na kopnu, na vodi i u zraku, pa su tako postale dragocjeno pomagalo našim i savezničkim vojskama za postignuće njihovih ciljeva.

Još je jedna važna uporaba electriciteta u ovom ratu, a to je njegovo

kemičko djelovanje

koje izmedju ostaloga omogućuje pretvaranje njegove energije u kemiču, a poslije ove potonje natrag u electricu. To se djelovanje u ovom ratu mnogostrano upotrebljava kod proizvodjanja eksplozivnoga materijala, kod tvorenja raznih kemičkih spojeva itd., a najočitije dolazi ono kod uporabe sekundarnih galvanskih elemenata t. zv. akumulatora. Praktična uporaba akumulatora danas je tako velika, da je teško u par redaka nabrojiti sve slučajeve, gdje se upotrebljavaju. Najznatnija je pak njihova primjena u ovom ratu kod gradnje podmorskih čamaca t. zv. podmornica, s kojim su centralne vlasti već tako mnogo neprijateljskih brodova potopile i time oslabile neprijateljske flote. Kako podmornice moraju, da plove nad vodom, a moraju ploviti — kad je potrebno — i nekoliko sati pod vodom, ovu bi tehničku zadaću danas bilo nemoguće riješiti bez akumulatora. Jedino pomoću njih moguće je sagraditi valjan podmorski čamac. Drugim riječima: bez elektrotehnike bilo bi moderno ratovanje s podmornicama nemoguće.

A ne samo kod podmornica, nego i kod svih ostalih ratnih brodova, electricitet se u velikoj mjeri upotrebljava. On se rabi naročito za rasvjetu, obavljanje raznih radaja i signaliziranja i toj se uporabi pripisuje tolika važnost, da danas jamačno na zemlji nema nijednoga ratnoga broda, koji ne bi imao svoju električnu centralu.

Spomenut ćemo još, da u ovom ratu naša država, a valjda i njezine saveznice, s dobrim uspjehom upotrebljava i opasno

fiziološko djelovanje

jakih električnih struja i time također nanosi neprijatelju veliku štetu. Bodljikave naime žice i druge metalne zaprijeke, koje stoje pred strelačkim jarcima, elektriziraju se st ujama visoke napetosti. Poradi toga ne može neprijatelj, da ih presiječe i da lako dodje u blizinu fronte. Čim se naime dotakne takove žice, dobiva fiziološki udarac, uslijed kojega ili smjesta pade mrtav ili se barem duboko onesvijesti i postane nesposoban za daljnje bojevanje.

Medju indirekine uporabe electriciteta spada, kako smo to naprijed spomenuli, poglavito

liječenje vojnika

koji su u ratu stradali. Tu dolazi u prvom redu uporaba Röntgenovih zraka, toga važnoga rjemačkoga izuma. Već u prijašnjim ratovima, koji su se poveli nakon Röntgenova otkrića n. p. u grčko-turskom (1897.), u burskom ratu (1900.), u japansko-ruskom (1904.), u nedavnom balkanskom ratu itd. pokazalo se, kako se Röntgenova tehnika dade blagotvorno upotrebiti za dijagnostičke liječničke svrhe. A tek ovaj rat, prema kojemu su prijašnji ratovi bili sitnica, pokazao je, kako je to izvrsno sredstvo, da se njime u tijelu ranjenika na jednostavan i brz način pronađju tanceta, komadići granata, prelomi kostiju, ozljede raznih natarnjih organa itd. Sve se to dade ustanoviti bez ikakovi boli za vojnika i posve sigurno, a time je omogućeno najkraćim putem izvesti potrebite operacije. Zbog toga su vrhovne uprave vojska centralnih vlasti organizirale čitavo mnoštvo bolnica, koje su snabdjevene izvrsno uređenim instrumentariumom za Röntgenove zrake, ne samo u unutrašnjosti zemlje, nego i na samom ratištu u ambulantnim lazaretima. Osobito naša monarkija i Njemačka imadu veliki broj sposobnih liječnika, fizičara i tehničara, tako da se ova grana elektrotehnike upotrebljava u ovom ratu na utjehu mnogobrojnih ranjenika s velikim uspjehom.

Osim ove uporabe electriciteta u ratne svrhe, od velike je koristi i opća

elektroterapija

naime liječenje raznih bolesti pomoću electriciteta. Ta grana elektrotehnike ne samo da je već danas u porabi, nego nu tek čekaju veliki zadaci nakon dovršena rata. Kad bude trebalo liječiti svu silu onih bolesti, koje su nastale zbog zadobivenih rana i zbog raznih nepovoljnih prilika, u kojima mnogi ratnici kroz dugo vrijeme borave.

Tako će electricitet i poslije rata liječit bezbrojne rane i bolesti i biti inače od pomoći, da se posljedice toga rata barem donekle ublaže.

Spomenut ćemo samo još jedan primjer. Kad se jednom rat svrši, bit će potrebno, da se sa mnogih područja, na kojima se danas odigrava ova krvava drama, uklone i opasni njezini ostaci. Ovamo u prvom redu spadaju mnogobrojne granate, koje su se ukopale u zemlju, a da nisu eksplodirale, a još uvijek imaju tu moć u sebi, te bi mogle danas-sutra mirnomu seljaku kod oranja biti vrlo-vrlo opasne. Osobito će trebati u tom pogledu biti na oprezu u izvjesnim krajevima sjeverne Francuske. Radi toga je već sada francuska vlada odredila za to potrebite predradnje. Na osnovu toga konstruirao je Francuz Gutton jedan instrumenat, koji služi za pronalazak zakopanih granata i drugih gvozdenih komada. Isto će tako zadati dosta truda, da se odstrane one brojne podmorske mine, koje dana uspješno brane obale od napadaja neprijateljskih brodovlja.

Time smo u glavnim crtama predočili važnije primjene elektrotehnike u ovom ratu. Kako je god ona od vanredne koristi za obje stranke, koje ratuju, ipak je sigurno, da će electricitet najveću dobrobit donijeti današnjoj generaciji u onaj trenutak, kad njegovi valovi preletiši iz telegrafskih aparata oko čitave zemlje, objave svijetu, da je skoljpljen toli željkovani mir. I tako će electricitet — tajinstvena ta prirodna velesila — koji je prvi čovječanstvu navijestio početak ovoga bespriimjenoga rata, donijeti mu i prvi vijest, da je rat dovršen. Dao Bog, da to bude čim prije!

(Konac.)